

GIÁO DỤC SỨC KHOẺ SINH SẢN VỊ THÀNH NIÊN QUA HOẠT ĐỘNG GIÁO DỤC NGOÀI GIỜ LÊN LỚP Ở TRƯỜNG PHỔ THÔNG

• TS. NGUYỄN DỤC QUANG

Viện chiến lược và Chương trình giáo dục

1. Ý nghĩa giáo dục của hoạt động giáo dục ngoài giờ lên lớp

Hoạt động giáo dục ngoài giờ lên lớp (HĐGDNGLL) là những hoạt động giáo dục được tổ chức ngoài giờ học các môn văn hoá. Đây là những hoạt động nối tiếp các hoạt động giáo dục trong giờ lên lớp. Nói một cách hình ảnh thì HĐGDNGLL là chiếc cầu nối giữa công tác giảng dạy trên lớp với công tác giáo dục học sinh ngoài lớp.

HĐGDNGLL là một bộ phận bắt buộc trong kế hoạch dạy học ở trường phổ thông đã được Bộ Giáo dục & Đào tạo ban hành, là một nội dung trong công tác quản lý của các cấp chỉ đạo và quản lý giáo dục. HĐGDNGLL có quan hệ chặt chẽ với hoạt động dạy học, tạo điều kiện gắn lý thuyết với thực hành, thống nhất giữa nhận thức và hành động, góp phần quan trọng vào sự hình thành và phát triển nhân cách toàn diện của học sinh trong giai đoạn hiện nay.

HĐGDNGLL là dịp để học sinh củng cố kiến thức đã học trên lớp, biến tri thức thành niềm tin ở mỗi học sinh. Đây là điểm rất cơ bản của HĐGDNGLL, khác với hoạt động ngoại khoá môn học.

HĐGDNGLL là cơ hội cho mỗi học sinh có thể tự so sánh bản thân mình với những người khác, kích thích các em vươn lên trong quá trình giáo dục. Vì vậy HĐGDNGLL sẽ phát triển tối đa năng lực, nhu cầu và thiên hướng của học sinh.

HĐGDNGLL phát huy cao độ tính chủ động, tích cực của tập thể học sinh nói chung, của mỗi học sinh nói riêng. Dưới sự giúp đỡ của giáo viên, học sinh sẽ cùng nhau tổ chức các hoạt động với nhiều nội dung giáo dục khác nhau, trong đó có nội dung về giáo dục sức khoẻ sinh sản vị thành niên (SKSSVTN). Đây là một nội dung giáo dục quan trọng đối với lứa tuổi vị thành niên. Nội dung này vừa khó, lại nhạy cảm và tế nhị. Nếu tiến hành không khéo thì có thể ít mang lại hiệu quả giáo dục. Vì vậy, HĐGDNGLL là cơ hội rất thuận lợi để tiến hành giáo dục

SKSS cho lứa tuổi vị thành niên.

2. Tích hợp giáo dục SKSSVTN vào chương trình HĐGDNGLL ở trường trung học phổ thông (THPT)

Giáo dục SKSSVTN đã được đưa vào chương trình nhà trường THPT hiện nay dưới hình thức tích hợp. Có ba cấp độ tích hợp:

- Cấp độ 1: nội dung giáo dục SKSSVTN trùng hoàn toàn với nội dung của bài học, có nghĩa là toàn bộ nội dung bài học đề cập tới vấn đề SKSSVTN hay nói cách khác đó là bài riêng.

- Cấp độ 2: nội dung giáo dục SKSSVTN được lồng ghép vào một phần nội dung của bài học một cách tự nhiên, không làm ảnh hưởng đến nội dung của bài.

- Cấp độ 3: có thể liên hệ nội dung giáo dục SKSSVTN vào trong nội dung của bài học một cách nhẹ nhàng, không được khiên cưỡng.

HĐGDNGLL là cơ hội, là điều kiện thuận lợi để tiến hành giáo dục SKSSVTN cho học sinh trường THPT. Các nội dung giáo dục SKSSVTN đã được đưa vào chương trình HĐGDNGLL dựa theo ba cấp độ tích hợp ở trên. Có thể nói rằng với các hình thức hoạt động đa dạng thể hiện ở các chủ đề hoạt động trong chương trình HĐGDNGLL, nội dung giáo dục SKSSVTN sẽ có một vị trí xứng đáng trong quá trình tổ chức hoạt động ở nhà trường THPT. Báo cáo sẽ lần lượt làm sáng tỏ mục tiêu, nội dung và hình thức tổ chức giáo dục SKSSVTN thông qua HĐGDNGLL.

2.1. Mục tiêu giáo dục SKSS vị thành niên (VTN) qua HĐGDNGLL ở trường THPT

2.1.1. Về kiến thức

- Học sinh hiểu được ý nghĩa của sự gia tăng dân số có ảnh hưởng tới sự phát triển kinh tế - xã hội, tới môi trường sống và chất lượng cuộc sống.

- Hiểu rõ vai trò của gia đình trong giáo dục thanh thiếu niên, trách nhiệm của vị thành niên trong quan hệ gia đình và cộng đồng.

- Hiểu được trách nhiệm của giới trong việc

thực hiện sự bình đẳng giới, sự khác nhau giữa vai trò của nam giới và nữ giới.

- Nâng cao hiểu biết về quan hệ tình dục an toàn và không an toàn; tác dụng của những biện pháp tránh thai và hậu quả của việc phá thai.

- Hiểu rõ quyền của vị thành niên, khắc sâu những kiến thức về tình bạn, tình bạn khác giới ở tuổi vị thành niên.

- Nắm được những yếu tố ảnh hưởng tới sức khoẻ vị thành niên, hậu quả của các bệnh lây truyền qua đường tình dục.

2.1.2. Về kỹ năng

- Có kỹ năng tuyên truyền, vận động gia đình, cộng đồng thực hiện chính sách DS - KHH GD của Đảng và Nhà nước.

- Biết cách ứng xử có văn hoá trong quan hệ tình bạn, tình bạn khác giới.

- Có kỹ năng sống, luyện tập thể thao để tăng cường sức khoẻ.

2.1.3. Về thái độ

- Có thái độ đúng đắn trong quan hệ tình bạn, tình bạn khác giới để không ảnh hưởng tới cuộc sống gia đình; biết tôn trọng và yêu quý mọi người trong gia đình, bảo vệ và tôn trọng người cùng giới, khác giới.

- Kiên quyết đấu tranh với những thái độ và hành vi thô bạo, thiếu văn hoá trong quan hệ tình bạn, có nguy cơ xâm hại tình dục.

2.2. Nội dung giáo dục SKSS VTN qua HĐGDNGLL ở trường THPT

Giáo dục SKSSVTN được coi là một nội dung giáo dục quan trọng trong quá trình giáo dục của trường THPT. Nội dung giáo dục SKSSVTN có thể được đưa vào nhà trường theo hai hướng: Thứ nhất là tích hợp vào một số môn học có nhiều khả năng hơn cả như môn GDCD, môn Sinh học, môn Địa lý, môn Ngữ văn; thứ hai là tích hợp vào nội dung chương trình HĐGDNGLL.

Nếu như các môn học cung cấp cho học sinh một cách hệ thống những kiến thức cơ bản về SKSSVTN thì ưu điểm của HĐGDNGLL là giúp các em củng cố và mở rộng những hiểu biết về các vấn đề của SKSSVTN, đồng thời tạo thời cơ thuận lợi để bồi dưỡng thái độ đúng đắn, rèn luyện các kỹ năng sống tích cực, biết cách phòng tránh được những hậu quả đáng tiếc có thể xảy ra.

Chương trình HĐGDNGLL ở THPT là chương trình hoàn toàn mới mà từ trước tới nay chưa có. Nội dung chương trình HĐGDNGLL rất phong phú về nội dung và đa dạng về hình thức tổ chức. Nội dung của HĐGDNGLL ở THPT tập trung vào sáu vấn đề lớn:

- Lễ sống của thanh niên trong giai đoạn CNH, HDH đất nước.

- Tình bạn, tình yêu, hôn nhân và gia đình

- Nhiệm vụ xây dựng và bảo vệ Tổ quốc

- Truyền thống dân tộc và truyền thống cách mạng, bảo vệ di sản văn hoá.

- Thanh niên với vấn đề lập thân, lập nghiệp

- Những vấn đề có tính nhân loại như: bệnh tật, đói nghèo, dân số, môi trường, hoà bình, hợp tác giữa các dân tộc, tệ nạn xã hội...

Sáu vấn đề này được cụ thể hoá thành 10 chủ đề hoạt động phù hợp với hoàn cảnh, điều kiện học tập và rèn luyện của học sinh THPT. Trong 10 chủ đề hoạt động, có những chủ đề có nhiều khả năng tích hợp nội dung giáo dục SKSSVTN. Đó là các chủ đề hoạt động của các tháng:

- Tháng 10: Thanh niên với tình bạn, tình yêu, hôn nhân và gia đình

- Tháng 12: Thanh niên với sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc.

- Tháng 1: Thanh niên với việc giữ gìn bản sắc văn hoá dân tộc.

- Tháng 6+7+8: Mùa hè tình nguyện vì cuộc sống cộng đồng.

Nội dung giáo dục SKSSVTN được đề cập khá rõ nét trong nội dung hoạt động của các chủ đề này. Có những chủ đề hoạt động có nội dung gần như trùng hoàn toàn với nội dung giáo dục SKSSVTN như chủ đề tháng 10. Những chủ đề hoạt động của các tháng 12, tháng 1 và hè đều có khả năng tích hợp được nội dung giáo dục SKSSVTN vào nội dung hoạt động của mình. Cụ thể là:

- Chủ đề tháng 10 bao gồm các nội dung và hình thức hoạt động như: Thi hỏi đáp về tình bạn, tình yêu và gia đình; Hội thi "Những người bạn gái đáng mến"; thi ứng xử linh hoạt; diễn đàn thanh niên "Vẻ đẹp trong tình bạn và tình yêu"; hoạt động tư vấn tâm lý lứa tuổi; tìm hiểu Luật hôn nhân và gia đình; tiểu phẩm về tình bạn và tình yêu.

- Chủ đề tháng 12 với nội dung hoạt động "Thanh niên và nhiệm vụ phòng chống tệ nạn xã hội".

- Chủ đề tháng 1 với các nội dung và hình thức hoạt động như: Đóng kịch dựa trên các tình huống giả định; Hội hoá trang thanh niên các dân tộc trên đất nước Việt Nam.

- Chủ đề hè với các hình thức hoạt động của câu lạc bộ dân số, hoạt động tuyên truyền cổ động, hoạt động tham quan dã ngoại v.v... đều phản ánh được nội dung của giáo dục SKSSVTN.

Từ những nội dung hoạt động của các tháng nêu trên, có thể thấy rõ nội dung giáo dục SKSSVTN trong HGDNGLL tập trung ở những vấn đề cơ bản sau đây:

- + Tình bạn, tình yêu, hôn nhân và gia đình.
- + Tinh dục và sinh sản, tránh thai và nạo phá thai.
- + Vị thành niên và sức khỏe vị thành niên.
- + Vấn đề giới và bình đẳng giới.
- + Dân số và sự phát triển, chính sách dân số của Việt Nam.

Đây là những nội dung cốt lõi mà HGDNGLL hoàn toàn có thể thực hiện được nhằm giúp cho học sinh nâng cao nhận thức, chuyển biến trong thái độ và hành vi có liên quan đến SKSS VTN.

Nội dung giáo dục SKSSVTN tích hợp vào nội dung chương trình hoạt động giáo dục ngoài giờ lên lớp ở THPT được thể hiện ở bảng sau:

Địa chỉ tích hợp	Nội dung và hình thức hoạt động giáo dục SKSSVTN		
	Lớp 10	Lớp 11	Lớp 12
Tháng 10: Thanh niên với tình bạn, tình yêu và gia đình	- Thi hỏi đáp về tình bạn, tình yêu và gia đình. - Hội thi "Những người bạn gái đáng mến". - Thi ứng xử linh hoạt.	- Diễn đàn thanh niên "Về đẹp trong tình bạn và tình yêu". - Hoạt động tư vấn tâm lý lứa tuổi.	- Tìm hiểu Luật hôn nhân và gia đình. - Tiểu phẩm về tình bạn và tình yêu.
Tháng 12: Thanh niên với sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc.	Thanh niên và nhiệm vụ phòng chống tệ nạn xã hội.		
Tháng 1: Thanh niên với giữ gìn bản sắc văn hoá dân tộc.	- Hội thi "Nét đẹp văn hoá tuổi thanh niên". - Hội thi thời trang	Đông kịch dựa trên các tình huống giả định.	Hội hoá trang thanh niên các dân tộc trên đất nước Việt Nam.
Tháng 6 + 7 + 8: Mùa hè tình nguyện vì cuộc sống cộng đồng.	- Câu lạc bộ dân số - Phát thanh tuyên truyền về chính sách dân số của Đảng và Nhà nước. - Hoạt động tham quan dã ngoại - v.v.....		

Như vậy, ở cả ba lớp của THPT, nội dung giáo dục SKSSVTN đều được quán triệt vào trong nội dung của chương trình HGDNGLL.

Các chủ đề giáo dục SKSSVTN được tích hợp một cách hợp lý vào những chủ đề hoạt động có nhiều khả năng nhất. Trong mỗi chủ đề hoạt động sẽ có những hình thức hoạt động có khả năng tích hợp giáo dục SKSSVTN nhiều hơn cả.

2.3. Một số hình thức giáo dục SKSSVTN thông qua HGDNGLL

Chương trình HGDNGLL ở THPT với nhiều hình thức hoạt động đa dạng được thể hiện trong các chủ đề hoạt động của các tháng. Như trên đã nêu, việc tích hợp nội dung giáo dục SKSSVTN vào chương trình HGDNGLL được thể hiện ở một số chủ đề hoạt động của các tháng: 10, 12, 1 và ba tháng hè. Đây là những thời điểm có nhiều khả năng tích hợp nội dung giáo dục SKSSVTN trong chương trình HGDNGLL. Cùng với các hình thức hoạt động đã có trong chương trình HGDNGLL, cần phải

xây dựng những hình thức hoạt động mang đặc trưng của giáo dục SKSSVTN. Có thể kể ra đây một vài hình thức cụ thể như:

- Thi hỏi đáp về một chủ đề giáo dục SKSSVTN
- Trình diễn trang phục có liên quan đến nhận thức, thái độ của học sinh về chăm sóc SKSS
- Thi giải quyết các tình huống có liên quan đến quan hệ tình bạn, tình yêu tuổi học trò
- Trình bày tiểu phẩm về chủ đề giáo dục SKSSVTN
- Biểu diễn văn nghệ
- Vẽ tranh châm biếm, đả kích những hành vi và thói quen xấu trong quan hệ tình bạn, tình yêu tuổi học trò
- Thi tìm hiểu về Luật hôn nhân và gia đình
- Thi hùng biện về một chủ đề nào đó trong giáo dục SKSSVTN

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Chương trình THPT - Hoạt động giáo dục ngoài giờ lên lớp, Bộ Giáo dục và Đào tạo, Hà Nội, 2002.
2. Tích hợp giáo dục dân số- sức khỏe sinh sản trong chương trình giáo dục THPT- Bộ Giáo dục và Đào tạo, Hà Nội, 2003.
3. Nguyễn Dục Quang (chủ biên) - Hoạt động giáo dục ngoài giờ lên lớp 10 (sách giáo viên), NXB giáo dục, 2006.

SUMMARY

The article presents the educational significance of extra-curricular educational activities and the integration of adolescent reproductive health education into the extra-curricular educational program at the upper secondary level.